

Nr 230.

Av herr **Julin, Teodor**, *angående intressekontorsrörelsen bland statens befattningshavare.*

I närslutna handlingar återfinnes ett kort referat av intressekontorsfrågans behandling i riksdagen vid olika tillfällen. Härmed och i fortsättningen av denna motion avses att påkalla riksdagens uppmärksamhet på statens skyldighet som arbetsgivare att medverka till intressekontorsrörelsens främjande bland i statsförvaltningen anställda.

Riksdagen har, som av redogörelsen framgår, flera gånger haft anledning att syssla med frågan om intressekontor och har därvid alltid förklarat sig inse frågans stora betydelse. Det har anmärkts, att riksdagen i sina uttalanden alltför ensidigt framhållit intressekontorens betydelse för skatteindrivningen för att man skulle våga påstå, att riksdagen verkligen tagit ställning till själva intressekontorsidén, men detta torde motsägas bl. a. av den passus i riksdagens skrivelse nr 167/1921 i fråga om ordnande av rationell skatteuppbörd, där det om intressekontoren heter: »Säkerligen skulle ett mindre förvaltningsbidrag verka uppmuntrande för tillkomsten och utvecklingen av sådana anstalter varjämte en viss kontroll över de influtna medlens placering skulle vara ägnad att förebygga att till sådana anstalter inbetalade medel bliva föremål för förskingringar.»

Det låter svårigen tänka sig att riksdagen trott, att man skulle kunna skapa intressekontor enbart för skatteindrivning, utan riksdagen måste vid sitt uttalande hava haft klart för sig att en bättre skatteuppbörd blott är *ett* av de goda resultat ett intressekontor kan bidra till, låt vara de resultat, varav riksdagen är mest intresserad. Ett intressekontor av någon effekt d. v. s. som kan omfattas av någon större grupp tjänstemän, måste kunna göra sina kunder alla de tjänster, som falla under ett intressekontors uppgift. Har alltså riksdagen för att vinna ett bestämt syfte uttalat sig för stöd åt intressekontorsidén, lär riksdagen också då hava uttalat sig för, att den velat stödja intressekontoren såsom sådana, icke endast i deras egenskap av skatteindrivare. Riksdagen torde som arbetsgivare för de i statsförvaltningen anställda närmast hava att intressera sig för intressekontor, bildade vid statliga institutioner för dessas befattningshavare, och bör därvid icke kunna anlägga andra synpunkter än dem, som privata arbetsgivare lägga på intressekontorsrörelsen

vid sina företag. Inrättandet av ett intressekontor är lika mycket en arbetsgivarens angelägenhet som en angelägenhet för den anställda. Den anställda skall visserligen draga den omedelbara fördelen av intressekontoret, men arbetsgivaren drager medelbart därur alla de fördelar, som ligga i tillgången på personal med ordnad ekonomi, personal som kan ägna huvuddelen av sitt intresse åt sitt yrke och ej behöver kanske sin bästa kraft för att med extraarbeten eller vigilans eller bådadera hålla en undergrävd ekonomi flytande. Staten — riksdagen — har att utom arbetsgivaresynpunkter anlägga fordringsägaresynpunkter på frågan med hänsyn till statens årligen sig förnyande fordran på bl. a. statstjänaren, med andra ord, av hänsyn till skatten. Staten har alltså dubbel anledning att anse intressekontorsrörelsen bland statstjänstemännen som en statens egen angelägenhet.

Den enskilde arbetsgivaren har i ett flertal fall energiskt gått in för att realisera intressekontorsidén vid sitt företag och icke ens dragit sig för mycket betydande kostnader härför.

Staten har icke visat samma energi. Staten kan ju peka på en rad andra välfärdsanordningar: uppdelningen av de anställdas ersättningar i dels avlöning, dels pension, anses vara en sådan, semester, läkarvård i vissa fall m. m. äro andra sådana. Men även den enskilde kan i många fall peka på liknande välfärdsanordningar, men just den arbetsgivare, som anordnat sådana, kan säkerligen också berömma sig av att vid sitt företag hava organiserat ett intressekontor. Andra välfärdsanordningar utesluta ej heller i statsförvaltningen behovet av intressekontor, och för den meningen är riksdagen ingalunda främmande, som av den här förebragta utredningen ju framgår, och man kanske får tolka riksdagens hittills uttalade mening så, att riksdagen gärna ser, att intressekontor komma till stånd inom statsförvaltningen och att, då så skett, riksdagen är villig att giva kontoret ett mindre ekonomiskt stöd för de första årens svårigheter. Behandlingen av intressekontorsfrågan vid 1922 och 1923 års riksdag (se referaten) visar detta. S. J. fick nej på sin framställning om 55,000 kronor till planerat intressekontor, men postverket fick 1,000 kronor som förvaltningsbidrag till en redan i full gång varande intressekontorsrörelse.

Det kan i detta sammanhang vara av intresse att se, vad denna postverkets intressekontorsrörelse uträttar, och jag tror mig enklast göra detta genom att här bifoga en tablå över Postpersonalens centralkassas verksamhet förlidet år (Bilaga 2). Postverkets intressekontorsrörelse är icke en enhetlig organisation utan endast en påbyggnad på äldre självhjälpsföreningar och fackorganisationer, så ordnad, att alla dessa sammanslutningar enat sig om en gemensam avgiftsinkasserare, kallad Postpersonalens centralkassa, vilken rekvirerar i enlighet med sina medlemmars begäran innehållande av viss del av medlems avlöning hos de olika redogörarna å postanstalterna landet runt och sedan tillhandahåller de olika föreningarna dessa sålunda inkasserade medel. Användningen av dessa medel framgår i de flesta fall av föreningarnas namn. (Se bilagan.) Endast ett av namnen, »Postpersonalens intressekontor», torde tarva en förklaring. Denna förening är tillkommen i senare tid för att mottaga så-

dana intressekontorsuppdrag, för vilka ingen av de äldre föreningarna, som ju var och en hava sina avgränsade uppgifter, varit rustad. Med den nya föreningens tillkomst kan man säga, att postpersonalens vittgående intressekontorsrörelse är fullbyggd, ehuru den givetvis alltjämt kan förbättras.

Tabellen erbjuder mycket av intresse vid ett noggrant studium och redan sådana siffror som inkasserade skattemedel till ett belopp av 301,216 kronor på ett år och den ståtliga slutsumman för året, som närmar sig miljonen, äro ägnade att klargöra betydelsen av rörelsen.

Man kan tvista om, huruvida formen för postpersonalens intressekontorsrörelse är den bästa organisationsform för ett intressekontor inom statsförvaltningen, men denna organisationsform har bl. a. fyra påtagliga förtjänster.

1) Den kan smidigt använda sig av redan inom en kår verkande självhjälpsföreningar och underlättar startande av nya självhjälpsorganisationer.

2) Den möjliggör en skärpt kontroll av medel, som föreningskassörer handhava för föreningsmedlemmars räkning.

3) Den underlättar verkets avlöningsförrättares och redogörares arbete genom att onödiggöra anspråk på deras hjälp vid ordnande av privata ekonomiska affärer, t. ex. handhavande av införsel i lön.

4) Den möjliggör för staten att kunna understödja alla former av självhjälpsverksamhet bland statens befattningshavare utan att gynna något visst slag därav framför andra. Genom att understödja den åt alla inkasserande gemensamma centralkassan kan staten understödja alla de organisationer för självhjälp, som tjänstemännen bildat eller önska bilda.

Detta sista torde vara särskilt värt att av riksdagen observeras. Om riksdagen vill saken, har den här tillfälle att sätta in en kraftig stödaktion utan att behöva ikläda sig stora kostnader, ja, utan att behöva ikläda sig några kostnader alls. Staten kan genom en enkel order till sina redogörare därom, att de skola tillhandagå dylika av tjänstemän bildade centralkassor, både giva impuls till dylika kassors bildande och det första och kanske viktigaste stödet i deras arbete. Centralkassans uppgift är ju inkassering, och intressekontorsrörelsens A och O är att denna inkassering sker i avlöningsögonblicket. En sådan inkassering kunna de anställda aldrig anordna utan arbetsgivarens medgifvan och hjälp. Vill arbetsgivaren ej hjälpa till på denna punkt, vill han överhuvud taget icke att något intressekontor kommer till stånd. Riksdagen, som ju vill att intressekontor kommer till stånd inom statsförvaltningen, måste alltså på ett eller annat sätt först och främst gå in för att staten samarbetar med sin personal i fråga om denna indrivning av medel. Exemplet från postverkets centralkassa visar ju också vad som med små medel från statens sida placerade på rätt ställe kan uträttas. Här skall emellertid ej fördöljas, att utom de startbidrag, som riksdagen beviljat sagda kassa, åtnjuter den av staten en annan för staten mycket liten kännbar hjälp, men av tjänstemännen högt skattat sådan. Postpersonalens centralkassa har nämligen rättighet att för sin korrespondens och sina penningremissor begagna

verkets tjänstebrevsrätt. Det kan nämligen mot systemet med särskild centralkassa som indrivare i intressekontorsrörelsen anmärkas, att denna organisationsform innebär en omgång i det att medlen ju först skickas från medlemmen i intressekontoret till centralkassan och sedan därifrån till den penningförvaltande grenen (självhjälpsföreningen) i samma rörelse. Denna omgång drager givetvis en del portokostnader, men man har ansett, att dessa utgifter äro särdeles väl placerade penningar, ty den omgång av medlen, som de möjliggöra, möjliggör samtidigt en effektiv kontroll på hela denna ofta nog högst betydande uppbörd. När alltså staten genom att medgiva centralkassan tillgång till tjänstebrevsrätten ekonomiskt möjliggör denna omgång i inkasseringen, har den givit intressekontorsrörelsen ett dubbelt stöd, dels det direkt ekonomiska, dels denna möjlighet till kontroll, som det just måste anses vara arbetsgivarens uppgift att anordna inom ett intressekontor i hans företag.

Det finns emellertid en mängd andra sätt, varpå staten kan understödja intressekontorsrörelsen bland sina tjänstemän än det nu skisserade med tyngdpunkten förlagd på understöd av centralkassor.

Man kan ju tänka sig, att staten i viss utsträckning skulle kunna anordna fullständiga intressekontor efter mönster av de kontor, som finnas i stort antal inom privatföretag. På platser, där staten har ett stort antal befattningshavare stationerade, kunde man tänka sig, att ett dylikt särskilt för viss ort lämpat intressekontor upprättades av staten och drevs av staten, utan att detta behöfve medföra konsekvenser med krav på liknande anordningar på platser, där stats-tjänarnas antal vore alltför ringa för att ett dylikt intressekontor lämpligen skulle kunna upprättas. Det troliga är dock, att ett dylikt lokalt intressekontor bildat av staten, icke skulle kunna undgå att väcka krav på liknande anordningar överallt, och stora svårigheter skulle uppstå att rättvist avväga, var man borde säga ja och var man borde säga nej. Vill staten därför gå in för ett intressekontor drivet av staten själv, lärer det vara lämpligast, ja kanske nödvändigt, att detta från början göres till ett hela riket och alla statsfunktionärer omfattande intressekontor. Någon teknisk omöjlighet att ordna ett sådant torde icke finnas, och då givetvis lejonparten av ett sådant kontors omkostnader skulle läggas på de däri deltagande tjänstemännen själva, torde ett dylikt riksintressekontor vara även ekonomiskt möjligt att genomföra. Framförallt måste man givetvis se till, att för detta ändamål icke något nytt ämbetsverk tillskapas. Först och främst skulle man i sin tjänst taga alla bland statsfunktionärer nu arbetande självhjälpsföreningar och för de centrala uppgifter, särskilt för indrivning av medel och för rörelsens sammanhållning, som skulle komma att kräva arbete, torde man lätt finna det statens redan färdiga organ, som härvidlag skulle få tjänstgöra som statens hand. Det kan gärna ej bli någon annan än statens egen sparbank, den med kontor över hela landet arbetande Postsparbanken.

Postsparbanken kunde tänkas ingripa allenast såsom en medhjälpare i det första ledet, i inkasseringen, av olika lokala intressekontors arbete, och detta

vore helt säkert en uppgift, som postsparbanken både snabbt och lätt skulle kunna tekniskt lösa. Men man kunde också tänka sig, att postsparbanken själv åtog sig även de två andra leden i intressekontorets arbete, nämligen medlens förvaltning och medlens användning i enlighet med vederbörande medlems lämnade uppdrag. Med andra ord att postsparbanken i sig förenade ett intressekontors alla funktioner. Man kan också tänka sig en kombinerad av dessa två slag av ingripande från postsparbankens sida, och kanske detta vore det lyckligaste, ty det skulle innebära, att redan befintliga självhjälpsanordningar kunde lika lätt draga fördel av den nya anordningen genom att leva kvar som genom att helt uppgå i det nya stora intressekontoret.

Ett viktigt önskemål vid inrättande av intressekontor är att det skall kunna göras så ekonomiskt starkt, att det får kreditgivningsmöjligheter, ej nödvändigt som lånekassa, men åtminstone i så hög grad, att dess kreditgivning kan underlätta den enskildes anslutning till intressekontoret. Det är tyvärr ofta nog så, att den enskilde ej förr anmäler sig önska taga intressekontorets tjänster i anspråk än han hotas av en omedelbart förestående större utgift. Kan då genom kreditgivning intressekontoret temporärt avlyfta denna skuld och låta den gå in i den plan över affärer, som den inträdessökande tjänstemannen önskar få ordnade genom intressekontoret, är det klart att intressekontoret ägt nyckeln till vägen förbi de största rekryteringssvårigheterna, alldeles bortsett från den stora tjänst kontoret omedelbart kunnat göra sin nye medlem.

Ur dessa synpunkter skulle givetvis ett kreditinstitut av postsparbankens styrka vara den idealiska bäraren av intressekontorsrörelsen inom statsförvaltningen.

De uppslag till anordnande av statliga intressekontor, som här framförts, äro naturligtvis icke de enda som stå till buds, men som utgångspunkt för en utredning, huru intressekontorsfrågan inom statsförvaltningen lämpligen bör lösas, torde de äga sitt värde. En sådan utredning torde just nu böra sättas i gång därför, att den utredning om rationell skatteuppbörd, som riksdagen begärt och nu fått effektuerad genom det betänkande som utkommit av trycket under n:o 17/1929 i serien Sveriges offentliga utredningar, ju undanskjutit frågan om statliga intressekontor. Det är också på tiden, att frågan om intressekontor i statsförvaltningen kopplas bort från frågan om skatteuppbörden, varmed icke är att förstå, att skatteuppbörd skulle bli främmande för statliga intressekontor. Tvärt om skulle skatteuppbörd bli en av intressekontorets allra viktigaste uppgifter, men detta är en så självfallen sak, att talet om skatteuppbörd alldeles saknar förmåga att stimulera ett intresse för anordnande av intressekontor. Man kan anmärka, att om ett intresse för dessa kontors vinnande icke finns i större utsträckning än att man måste tänka på stimulans för att befordra detsamma, då är man ute i ogjort väder eller åtminstone för tidigt. Till svar härå må hänvisas till referatet av intressekontorsfrågan vid 1924 års riksdag, som visar hur statens ingripande för att lösa telegrafpersonalens intressekontorsfråga kom så sent att staten för avvärjande av en katastrof måste uppmobilisera en betydande lånesumma till kontorets förfogande.

På grund av vad sålunda anförts hemställes härmed vördsamt,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande möjligheterna för staten att medverka till inrättande av och stöd åt intressekontor eller därmed jämförliga välfärdsanordningar för inom statsförvaltningen anställda.

Stockholm den 31 januari 1930.

Teodor Julin.

Bilaga 1.

Intressekontorsfrågan inför 1918 års riksdag.

I riksdagens skrivelse nr 479/1918 (i anledning av motion I: 124) åberopas vad K. B. i Stockholms län anfört efter en redogörelse för intressekontorens arbetssätt: »Fördelarna med detta förfaringssätt äro uppenbara. Medlem avstode varje avlöningsdag en *mindre* del av sin avlöning och befriades därigenom från periodiskt återkommande *större* utgiftsposter — — — —. In- tet syntes hindra, att kommunerna i likhet med av motionären åberopade Umeå stad inrättade motsvarande organisationer — — — —. Rimligt torde även vara att staten för främjande av bättre skatteuppbörd lämnade bidrag till driften av dylika kommunala kontor — — — —.» Riksdagsskrivel- sen fortsätter: »Riksdagen anser sig i huvudsak kunna instämma i vad läns- styrelsen i Stockholm således anfört och vill blott tillägga, att det möjligen sy- nes kunna ifrågasättas om icke medlemmarna i dylik sammanslutning genom att avstå från ränta å i förskott gjorda inbetalningar kunna bidra- ga till för- valtningskostnaderna, helst som förvaltningen därigenom skulle i icke oväsent- lig grad förenklas. I ett par större sammanslutningar av förenämnt slag, som finnas i huvudstaden, nämligen dels bland posttjänstemännen och dels bland järnvägstjänstemännen, gottgöras icke medlemmarna ränta utan använ- des ränteinkomsten jämte ett mindre årligt bidrag från varje medlem till be- stridande av förvaltningskostnaderna.

På grund av vad sålunda anförts för riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning angående möjligheten att genom stats- bidrag åt organisationer som avse att främja skatteinbetalning eller genom andra liknande åtgärder åstadkomma minskade restantier och avskrivning av skatter.»

Enligt uppgift i J. O:s ämbetsberättelse till riksdagen 1920 föranledde denna riksdagens skrivelse ingen Kungl. Maj:ts åtgärd.

Intressekontorsfrågan inför 1921 års riksdag.

Herr C. G. Ekman m. fl. väckte motion i F. K. (I: 145/1921) angående utredning om rationell skatteuppbörd och framhöllo obligatorisk förskottsav- sättning för skatteändamål, bl. a. intressekontorsvägen som en tänkbar lös- ning av frågan.

Ur vederbörande utskottsutlåtande (F. T.₂ 11/1921) må anföras: »Då det icke utan stora kostnader för skatteuppbörden kan låta sig göra att fördela skatterna i så små poster, att de anpassa sig till de skattskyldigas månads- eller veckoinkomster, bör det vara av vikt för det allmänna att uppmuntra så- dana anstalter, som avse att i småposter uppsamla och sedermera inbetala skattebelopp.» Utskottet påpekar vidare, att riksdagens initiativ 1918 (R. D:s skrivelse 479/1918) ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Då intresse- kontoren avse säkerställande av inbetalning av såväl krono- som kommunal-

skatter, bör det enligt utskottets mening ankomma både på stat och kommun att stödja dessa anstalter.

I sin skrivelse 167/1921 anslöt sig riksdagen till utskottet. I skrivelsen återfinnes bl. a. följande angående intressekontoren: »Säkerligen skulle ett mindre förvaltningsbidrag verka uppmuntrande för tillkomsten och utvecklingen av sådana anstalter varjämte en viss kontroll över de influtna medlens placering skulle vara ägnad att förebygga, att till sådana anstalter inbetalade medel bliva föremål för förskingningar — — — —.» Riksdagen förordade utredning och tillade: »Riksdagen vill emellertid betona, att riksdagen härmed ej velat verka för införande av några invecklade former eller inrättandet av nya befattningar för skatteuppbörden, utan att riksdagen ansett huvudvikten böra läggas på indrivningsförfarandets effektivitet gent emot skatteskol-kare, samt på att uppmuntra skattebetalarna själva till enkla och praktiska åtgärder i syfte att underlätta skatteinbetalningen.»

I anledning av denna skrivelse tillkallade Kungl. Maj:t den 23 maj 1924 tre sakkunniga, och dessa (1924 års uppbördssakkunniga) avgåvo den ³⁰/_c 1929 betänkande angående rationell skatteuppbörd (St. O. U. 17/1929).

Intressekontorsfrågan inför 1922 års riksdag.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 195/1922 refereras till en början följande tre skrivelser.

Kungl. järnvägsstyrelsen begär i skrivelsen ¹⁹/₅ 1920 hos Kungl. Maj:t att få inrätta fem stycken intressekontor för S. J:s personal med uppgift att verkställa begärda avdrag å avlöning, att göra dessa räntebärande i bank, att på vederbörande förfallodagar verkställa begärda utbetalningar samt att utlämna lån.

S. J. skulle hålla kontoren med lokal, inventarier och föreståndare, motsvarande i allt 11,000 kronor per år och kontor. Kontoren skulle själva bekosta biträden och expenser, cirka 2,700 kronor för år och kontor. S. J. skulle åtaga sig ansvaret för inkasserade medel samt tillhandagå med förskottslån (= förskott å månadsavlöning).

Statskontoret yttrade sig häröver i skrivelse den ³¹/₇ 1920: Riksförsäkringsanstalten begärde på sin tid för likartat ändamål som S. J. 400 kronor i startkostnad samt 1,000 kronor om året i förvaltningsbidrag. Statskontoret uttalade då, att ett intressekontor bör själv bära sina förvaltningskostnader. Kungl. Maj:t gav ¹⁶/₁ 1920 riksförsäkringsanstalten 400 kronor i ett för allt. Statskontoret anser nu, att S. J. ej kan medgivas rätt att åtaga sig föreslagna ekonomiska förpliktelser utan riksdagens hörande.

Kungl. järnvägsstyrelsen anförde i anledning härav (³⁰/₁₁ 1920): Intressekontor bildas i arbetsgivarens intresse. Ger denne ej ett gott handtag, kommer kontoret aldrig till stånd. Ingen ny titel å driftkostnadsstaten erfordras. En formlig garanti av S. J. för inkasserade medel är synnerligen värdefull och önskvärd.

Departementschefen (prop. 195/1922 sid. 37) uttalade för egen del ungefär följande: Intressekontor förtjäna statens stöd. Se R. D:s skrivelse 167/1921, där ett mindre förvaltningsbidrag av staten samt statens garanti framhållas som lämpliga statsåtgärder för främjande av intressekontorsrörelsen. S. J. har goda skäl för sitt förslag. Beslutet angående riksförsäkringsanstalten är intet prejudikat. Ett kraftigt stöd vid starten ger möjlighet för ett intressekontor att senare kunna bära mera självt. Har riksdagen ingen invändning att göra, torde Kungl. Maj:t komma att gå in för intressekontor vid

alla affärsverken, vilket »ej torde få verka prejudicerande på frågor om — — — intressekontor vid andra statens verk».

Riksdagen var emellertid ej beredd att på detta sätt bliva tagen på orden av år 1921 utan svarade i skrivelse 219/1922 bl. a. följande: »Vad till sist beträffar den riksdagens bedömande underställda planen att vid S. J. inrätta vissa intressekontor avsedda att bl. a. ombesörja skatte- och hyresbetalning för vederbörande personal, får riksdagen anförä, att förslaget synes medföra så stora kostnader (55,000 kronor för år) för staten, att riksdagen måste ställa sig avvisande mot detsamma.»

Särskilt i betraktande av att de uppgifter, som skulle åvila dessa kontor, så gott som uteslutande äro av en sådan natur, att det bör tillkomma den enskilde att ombesörja desamma och bestrida de kostnader, som därmed kunna vara förbundna, synas de föreslagna bidragsbeloppen allt för högt tilltagna för att ett bifall till förslaget skulle kunna ifrågakomma. Riksdagen har icke heller kunnat förbise, att ett medgivande i detta fall sannolikt komme att medföra anspråk på statsbidrag i måhända lika betydande utsträckning till dylika anordningar i andra statens verk och inrättningar, för vilka anspråks framställande lika goda skäl kunde anföras och som alltså ej heller kunde tillbakavisas.

Intressekontorsfrågan inför 1923 års riksdag.

Kungl. Maj:ts proposition nr 45/1923 till riksdagen frambar till prövning ett förslag om understödande av intressekontorsrörelsen inom postverket som framlagts av generalpoststyrelsen i skrivelse den ⁶/₁₁ 1922 där man begärt att få disponera 2,000 kronor till understöd och utveckling av den rörelse, som numera går under namnet Postpersonalens Centralkassa. Denna centralkassa hade till uppgift att indriva medel till de olika välfärdsanordningar, som arbeta bland postpersonalen, skatteinbetalningskassor, livförsäkringsföreningar, sjukkassor, fackorganisationer o. s. v.

Statskontoret hade fått yttra sig (skrivelse ¹⁶/₁₂ 1922) över detta förslag och började då med att hänvisa till riksdagens uttalanden i skrivelserna 479/1918, 167/1921 och 219/1922.

Statskontoret ansåg, att riksdagen icke kan »anses hava ställt sig avvisande mot att något som helst bidrag av statsmedel finge utgå för befordrande av en verksamhet av ifrågavarande art» trots riksdagens uttalande i skrivelsen 219/1922. Intressekontor vore av betydelse för tjänstemännens ekonomi »och därigenom även för deras arbete i tjänsten». Statskontoret motsatte sig därför ej bifall till förslaget, ehuru anspråk från andra håll torde vara att förutse.

Departementschefen anförde (prop. 45/1923 sid. 3) ungefär följande. Centralkassans arbete är till gagn ej blott för personalen utan ock för det allmänna. Märk skatteinbetalningen. Ett bidrag bör avse att sätta kassan »i tillfälle att på antytt sätt vidare utveckla sin allmännyttiga verksamhet». Som bidrag föreslås 1,800 kronor.

Riksdagen biträdde detta (skrivelse 142/1923) men satte beloppet enligt en av statskontoret gjord beräkning av behovet till 1,000 kronor, »att användas till understöd och utveckling av kassans verksamhet».

Även 1924 och 1925 års riksdagar behandlade frågor om understöd åt Postpersonalens Centralkassa. I riksdagens skrivelse nr 26/1925 uttalade sig riksdagen sålunda. Riksdagen har icke velat motsätta sig, att ifrågavarande kassa, till vilken under åren 1923 och 1924 utgått ett statsunderstöd av 1,000

kronor, jämväl under år 1925 kommer i åtnjutande av bidrag med samma belopp. I likhet med departementschefen vill dock riksdagen härvid framhålla önskvärdheten av att verksamheten så ordnas, att kassan framdeles kan bli oberoende av dylikt understöd.

Postpersonalens Centralkassa har sedermera ej ställt anspråk på statsbidrag, men har sakta men säkert arbetat vidare på utvecklingen av intressekontorsrörelsen inom postverket. (Se härom annan del av motionen.)

Intressekontorsfrågan inför 1924 års riksdag.

I proposition nr 148 till 1924 års riksdag hade Kungl. Maj:t att bl. a. meddela följande. Kungl. telegrafstyrelsen begär i skrivelse av den 8 november 1923 att av telegrafmedel få disponera ett belopp att i form av räntefritt lån tillhandahållas telegraftjänstemännens skatteinbetalningskassa i Stockholm. Införsel i avlöning för skatt har blivit regel för skatteinbetalning av vissa grupper tjänstemän. Telegrafstyrelsen anser sig böra ingripa. Riksdagen har uttalat sig för, att staten borde genom förvaltningsbidrag eller annan liknande åtgärd uppmuntra organisationer, vilka avse att främja skatteinbetalningen. Här erfordras ej förvaltningsbidrag, men en kreditmöjlighet som underlättar inträde i skattekontoret av tjänstemän på restlängd. Förslagsvis erfordras 35,000 kronor.

Departementschefen yttrar härom (prop. 148/24 sid. 14): Skatteinbetalningskassans arbete är väl av intresse för staten men framför allt för tjänstemännens ekonomi. Verket har fördel av kassan såsom arbetsbesparande för redogörarna. Försöksvis bör stöd lämnas. Riksdagens medgivande begäres att låta telegrafstyrelsen få utlämna 35,000 kronor såsom räntefritt lån åt skatteinbetalningskassan.

Riksdagens svar härå (skrivelse nr 199/24) kan sammanfattas sålunda: »Tidigare då fråga varit om understöd till skatteinbetalningskassor och liknande anstalter vid statens verk har från riksdagens sida uttalats stor tvekan härutinnan. Å andra sidan bör dock ej förbises, hurusom riksdagen i samband med uppkomna frågor om möjlighet att underlätta en rationell skatteuppbörd betonat önskvärdheten av att sådana anstalter komme till stånd vid statens verk.» Här skulle bifall till förslaget avlyfta merarbete för verkets redogörare genom minskande av införsel i lön, varför riksdagen ej vill motsätta sig förslaget. Lånet bör under 5 år successivt återbetalas.

Vid 1925 års riksdag framlades i prop. 82 två Kungl. Maj:ts förslag om att de av det räntefria lånet av 35,000 kronor, som riksdagen medgivit telegraf-tjänstemännens skatteinbetalningskassa i Stockholm, ej för kassan erforderliga belopp må av telegrafstyrelsen disponeras som räntefria lån åt andra skatteinbetalningskassor i telegrafverket. Riksdagen biföll förslaget men påpekade att lånet skulle programenligt vara inbetalat efter 5 år fr. o. m. den 1/7 1924 räknat.

Intressekontorsfrågan inför 1927 års riksdag.

Frågan kom detta år egentligen ej under riksdagens prövning, enär allenast en motion i första kammaren då förelåg och denna av kammaren blev avslagen.

(Ett referat av ärendet är emellertid här på sin plats, helst motionen i fråga innehåller en definition på begreppet intressekontor, som för representanten,

riksdagen, för landets största arbetsgivare, staten, är obehövlig, men eljest ej ur vägen.)

Motionen I:179/27 kan sammanfattas sålunda: Löntagaren bör utnyttja den styrka i sin ekonomi, som ligger i att hans inkomster inflyta regelbundet. Det gäller att flytta utgifterna till de dagar löntagaren har pengar, till avlöningsdagen. Denna flyttning av utgifterna till lämplig dag är intressekontorsrörelsens omedelbara uppgift. De goda verkningarna av att denna uppgift löses bliva lika stora för arbetsgivaren som för löntagaren, och många enskilda arbetsgivare hava ansett med sin fördel förenligt att på denna punkt samarbeta med sina löntagare, t. o. m. ikläda sig avsevärda utgifter. Även staten har gjort så. Se t. ex. prop. 148/24 angående understöd åt Postpersonalens Centralkassa och telegraf-tjänstemännens skatteinbetalningskassa i Stockholm. Här skall ej begäras pengar, endast samarbete. Samarbete på den punkt där intressekontoret ej kan vara utan arbetsgivarens medverkan, nämligen i dess indrivningsarbete. De enskilda redogörarna i verken äro ofta tillmötesgående med indrivningshjälp (avdrag å avlöning), men till eget och verkets förfång. Säger man ja till en indrivningsbegäran, kan man ej säga nej till en annan. Man får snart ett merarbete, som tynger. Hjälpemot är centralisering av indrivning. Kommer sådan till stånd kunna alla framställningar om indrivning (avdrag å avlöning) göras till en av löntagarna bildad centralkassa, som i sin tur lämnar verkets redogörare ett enda, och därigenom lättexpedierat, inkasseringssupdrag. Metoden är prövad i postverket flera år och befunnen god och kunde med lätthet ordnas inom alla verk om blott staten-arbetsgivaren erbjuder samarbete. »Den enda form av ekonomiska bidrag som statsverket lärer behöva vidkännas för dylika centralkassors drift synes mig böra vara ett medgivande från dem att anlita verkets tjänstebrevsrätt för sina rekvisitioner och penningremissor — — — — —.» Startkapital är visserligen önskvärt, men tjänstemännen ha visat sig kunna kooperativt skapa visserligen små men ej betydelselösa kreditinstitut.

Varför motionären stannar vid centralkassan som arbetsform är därför, att den erbjuder staten så stora möjligheter »att utan att själv binda sig för någon viss typ av intressekontorsrörelse gynna alla former för självhjälp som statstjänstemän organiserat eller önska organisera».

Förslag: Utredning om möjligheten för staten att medverka till inrättande och stöd för intressekontor eller därmed jämförliga välfärdsanordningar för inom statsförvaltningen anställda.

Första kammarens tillfälliga utskott avstod att göra någon utredning, men gjorde ett uttalande av följande innehåll.

Ehuru intressekontor göra gagn kan utskottet icke tillstyrka statens hjälp enligt motionens förslag.

- 1) Merarbetet för redogörarna av privat natur i tjänsten en olämplig nyhet.
- 2) Merarbete blir så småningom merkostnader.
- 3) Avlöningssystemet kan behöva omläggas för att passa motionären.
- 4) Andra vägar än motionärens torde finnas. Redogörarnas frivilliga medverkan t. ex.

5) Kungl. Maj:t har att pröva krav på tjänstebrevsrätt. Att riksdagen skulle i detta fall göra uttalande är ej lämpligt.

Inför detta fullkomliga oförstående ej endast för intressekontorsrörelsen utan även för riksdagens ställning som arbetsgivare avstod motionären från att ens ställa yrkande i kammaren.

Debatten återfinnes i första kammarens protokoll 28/1927, sid. 110.

Bilaga 2.

T a b l å

utvisande medlemsantalet i de till Postpersonalens centralkassa anslutna organisationerna, under år 1929 för dessa sammanslutningar inkasserade och till desamma redovisade medel samt av anslutna föreningar till centralkassan erlagda avgifter.

Sammanslutningar	1)				2)	3)
	1:a kvart.	2:a kvart.	3:e kvart.	4:e kvart.		
Posttjänstemännens förening	1,496	1,537	1,532	1,504	35,904:—	485: 52
Kvinnliga Postföreningen	—	497	—	—	1,491:—	39: 76
Svenska Postmannaförbundet	4,443	4,460	4,469	4,492	76,001: 44	1,786: 40
D:o D:o Stockholmskrets	—	—	—	—	12,051:—	—
D:o D:o D:o Understödsf.	103	92	100	103	23,065: 54	47: 76
D:o D:o övriga kretsar	—	—	—	—	15,684: 60	—
D:o D:o sjukkassa	1,098	1,090	1,085	1,081	20,096: 70	348: 32
D:o D:o semesterhem	28	31	9	4	4,490: 05	8: 64
Stockholms Posttjänstemäns sjukk.	159	149	150	148	14,269: 51	48: 48
Posttjänstem. Begravningshjälpk.	169	149	153	151	2,273: 50	49: 76
Sv. Postmannaför. sjukkassa	118	105	108	103	3,442: 89	34: 72
Sv. Postmannakårens sjukkassa	303	301	299	300	9,688: 06	96: 24
Postm. inom Sthlm ensk. begravningshjälpskassa	157	—	10	—	1,942: 45	21: 12
Sthlms Posttjänstem. Skatteinbetalningskassa .	1,029	1,031	1,042	1,053	301,216: 40	498: 60
Sv. Postpers. Livförsäkringsf.	1,053	1,065	1,093	1,110	132,530: 66	518: 52
Sthlms Brevb. änke- o. pupillk.	47	51	50	48	1,188: —	23: 52
Bromanska kassan	{ 443 97 }	104	109	100	26,674: 87	94: 64
Postmännens sångkör	16	16	17	—	147: —	3: 92
» Idrottsklubb	147	148	146	156	894: —	47: 76
Postchaufförklubben i Sthlm	—	65	64	1	643: 50	10: 44
Postpersonalens Intressekont.	280	294	301	304	124,804: 80	141: 48
V. D:s understöds- o. sparkassa	61	60	59	57	12,505: 70	28: 44
13 mindre sammanslutningar tillhopa	509	596	678	418	7,504: 27	148: 18
Summa	11,756	11,841	11,474	11,132	828,510: 59	4,452: 52

¹⁾ Antal medlemmar, för vilka avgifter erlagts till centralkassan.

²⁾ Under år 1929 till resp. organisationer redovisade medel.

³⁾ Av föreningarna under året till centralkassan erlagda avgifter.